

Byla C-83/22

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą santrauka pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 98 straipsnio 1 dalį

Gavimo data:

2022 m. vasario 8 d.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas:

Juzgado de Primera Instancia n.º 5 de Cartagena (Kartachenos pirmosios instancijos teismas, Ispanija)

Nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priėmimo data:

2022 m. sausio 11 d.

Ieškovas:

RTG

Atsakovė:

Tuk Tuk Travel, S. L.

Pagrindinės bylos dalykas

Kelionės paslaugų paketas – Keliautojo sprendimas atšaukti kelionę baiminantis COVID-19 pandemijos plitimo Azijoje – Neišvengiamos ir nepaprastos aplinkybės – Visų už kelionę sumokėtų įmokų grąžinimas

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą dalykas ir teisinis pagrindas

SESV 267 straipsnis – Prašymas priimti prejudicinį sprendimą dėl galiojimo ir išaiškinimo – Direktyvos (ES) 2015/2302 5 straipsnis – Būtinausia informacija, kuri turi būti pateikta keliautojui – Galiojimas atsižvelgiant į SESV 114 straipsnio 3 dalį ir 169 straipsnio 1 dalį bei 2 dalies a punktą – Nacionaliniai dispozityvumo ir nuoseklumo principai – Atitiktis Sąjungos teisei

Prejudiciniai klausimai

1. Ar SESV 169 straipsnio 1 dalis ir 2 dalies a punktas bei 114 straipsnio 3 dalis turi būti aiškinami taip, kad pagal juos draudžiamas Direktyvos (ES) 2015/2302 dėl kelionės paslaugų paketų ir susijusių kelionės paslaugų rinkinių 5 straipsnis, nes jame numatyta privaloma keliautojui pateiktina ikisutartinė informacija neapima direktyvos 12 straipsnyje pripažįstamos teisės nutraukti sutartį iki jos pradžios ir atgauti visą sumokėtą sumą, jei susidaro neišvengiamos ir nepaprastos aplinkybės, turinčios didelį poveikį kelionės vykdymui?

2. Ar pagal SESV 114 ir 169 straipsnius, taip pat Direktyvos (ES) 2015/2302 15 straipsnį draudžiama taikyti dispozityvumo ir nuoseklumo principus, įtvirtintus LEC 216 straipsnyje ir 218 straipsnio 1 dalyje, kai šie procesiniai principai gali trukdyti visapusiškai apsaugoti vartotoją, veikiantį kaip ieškovas?

Nurodomos Sąjungos teisės nuostatos

- SESV 114 straipsnio 1, 3 ir 4 dalys, 169 straipsnio 1 ir 2 dalys.
- 2015 m. lapkričio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos (ES) 2015/2302 dėl kelionės paslaugų paketų ir susijusių kelionės paslaugų rinkinių, kuria iš dalies keičiami Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 2006/2004 ir Direktyva 2011/83/ES bei panaikinama Tarybos direktyva 90/314/EEB, 31 konstatuojamoji dalis, 3 straipsnio 12 punktas ir 5, 6, 8 ir 12 straipsniai.
- 2020 m. gegužės 13 d. Komisijos rekomendacija (ES) 2020/648 dėl čekių, kurie keleiviams ir keliautojams siūlomi kaip alternatyvi kompensacija už kelionių paslaugų paketus ir transporto paslaugas, atšauktus dėl COVID-19 pandemijos.

Nurodomos nacionalinės teisės nuostatos

- Konsoliduotos redakcijos *Ley General para la Defensa de los Consumidores y Usuarios* (Bendrasis įstatymas dėl vartotojų ir naudotojų apsaugos) 153, 156 ir 160 straipsniai.

Šiais straipsniais į Ispanijos teisę beveik pažodžiui perkeltos Direktyvos 2015/2302 5, 6, 8 ir 12 straipsnių nuostatos.

- *Ley de Enjuiciamiento Civil* (Civilinio proceso įstatymas; toliau – LEC).

216 straipsnis. Jame nustatyta: „Civilines bylas nagrinėjantys teismai sprendžia bylas remdamiesi šalių nurodytomis faktinėmis

aplinkybėmis, pateiktais įrodymais ir reikalavimais, išskyrus konkrečius atvejus, kai įstatyme nurodyta kitaip.“

218 straipsnis. Jame nurodyta: „1. Teismo sprendimai turi būti aiškūs ir tikslūs, atitikti šalių prašymus ir kitus reikalavimus, laiku pateiktus vykstant procesui. Juose nusprendžiama dėl to, ko prašė šalys, pripažįstama arba paneigiama atsakovo atsakomybė ir išsprendžiami visi klausimai, dėl kurių šalys ginčijosi.

Teismas negali nukrypti nuo ieškinio dalyko ir atsižvelgti į kitas nei šalių nurodytas faktines ar teises aplinkybes, jis turi priimti sprendimą remdamasis byloje taikytinomis teisės normomis, net jei bylos šalys jų tiksliai nenurodė ir jomis nesirėmė.“

412 straipsnis. Jame numatyta: „1. Ieškinyje, atsiliepime į ieškinį ir prireikus priešieškinyje nurodyto bylos dalyko šalys vėliau nebegali keisti.“

Trumpas faktinių aplinkybių ir pagrindinės bylos aprašymas

- 1 2019 m. spalio 10 d. ieškovas nusprendė su atsakove *Tuk Tuk Travel, S.L.* sudaryti sutartį dėl dviejų asmenų kelionės į Vietnamą ir Kambodžą paslaugų paketo: išvykimas buvo numatytas iš Madrido 2020 m. kovo 8 d., o grįžimas – 2020 m. kovo 24 d.
- 2 Pasirašydamas sutartį ieškovas sumokėjo 2 402 EUR; bendra kelionės suma buvo 5 208 EUR. Bendrosiose sutarties sąlygose buvo informuota apie galimybę „atšaukti kelionę iki jos pradžios ir sumokėti sutarties nutraukimo mokestį“. Jose nebuvo informacijos apie galimybę atšaukti kelionę (nei sutartinės, nei ikisutartinės) susidarius neišvengiamoms ir nepaprastoms aplinkybėms kelionės tikslo vietoje, į kurią ketinama vykti, arba netolimoje kaimynystėje, kurios turėtų didelį poveikį kelionės paslaugų paketo vykdymui.
- 3 2020 m. vasario 12 d. ieškovas pranešė atsakovei apie savo sprendimą nevykti į kelionę, nes nerimavo dėl koronaviruso plitimo Azijoje, ir paprašė grąžinti už neįvykusią kelionę sumokėtas sumas.
- 4 2020 m. vasario 14 d. atsakovė jį informavo apie atšaukimo išlaidas ir nurodė, kad grąžins 81 EUR. Ieškovui ir atsakovei pasikeitus informacija, atsakovė pranešė, kad galiausiai grąžins 302 EUR.
- 5 Ieškovas nusprendė pareikšti ieškinį prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiančiame teisme. Jis reikalauja grąžinti 1 500 EUR ir sutinka, kad agentūra pasilikytų 600 EUR kaip administravimo mokestį.

Svarbiausi pagrindinės bylos šalių argumentai

- 6 Ieškovas teigia, kad kelionė buvo atšaukta likus beveik mėnesiui iki jos pradžios ir kad jo sprendimą lėmė *force majeure* priežastis: nerimą kelianti sveikatos situacija kelionės vietovėje, susidariusi dėl COVID-19.
- 7 Atsakovė teigia, kad sutarties nutraukimo dieną ieškovo sprendimas buvo nepagrįstas. 2020 m. vasario mėn. į tas šalis buvo keliaujama kaip paprastai. Kelionės atšaukimo dieną neišvengiamų ar nepaprastų aplinkybių kelionės tikslo vietoje nebuvo, nes neįrodyta, kad kilmės ar kelionės tikslo šalies institucijos ėmėsi konkrečių priemonių, dėl kurių kelionė būtų neįmanoma. Reikia atsižvelgti į informaciją, turėtą tuo metu, kai ieškovas nusprendė atšaukti kelionę. Ieškovas sutiko su bendrosiomis sutarties sąlygomis, susijusiomis su administravimo mokesčiu (15 proc. visos kelionės sumos), o atšaukimo išlaidos yra tokios, kokias taikė kiekvienas paslaugų teikėjas. Be to, nesudarydamas draudimo sutarties ieškovas prisiėmė hipotetinio sutarties nutraukimo riziką.

Glaustas prašymo priimti prejudicinį sprendimą pagrindimas

- 8 Direktyvos 2015/2302 31 konstatuojamojoje dalyje nurodyta, kad „keliautojai <...> taip pat turėtų turėti teisę nutraukti kelionės paslaugų paketo sutartį nemokant jokie sutarties nutraukimo mokesčio, jeigu atsiranda neišvengiamų ir nepaprastų aplinkybių, kurios darys didelį poveikį paketo vykdymui. Tokios aplinkybės gali būti, pavyzdžiui, karas, kitos rimtos saugumo problemos, pavyzdžiui, terorizmas, didelė rizika žmonių sveikatai, pavyzdžiui, rimtos ligos protrūkis kelionės tikslo vietoje, arba gaivalinės nelaimės, pavyzdžiui, potvyniai ar žemės drebėjimai, arba meteorologinės sąlygos, dėl kurių tampa neįmanoma į kelionės tikslo vietą keliauti saugiai, kaip buvo susitarta kelionės paslaugų paketo sutartyje“.
- 9 Direktyvos 2015/2302 12 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad „[n]epaisant 1 dalies, keliautojas turi teisę nutraukti kelionės paslaugų paketo sutartį iki paketo pradžios nemokėdamas jokie sutarties nutraukimo mokesčio, jeigu kelionės tikslo vietoje ar visiškai greta atsiranda neišvengiamų ir nepaprastų aplinkybių, darančių didelį poveikį paketo vykdymui arba darančių didelį poveikį keleivių nuvežimui į kelionės tikslo vietą. Jei kelionės paslaugų paketo sutartis nutraukiama pagal šią dalį, keliautojas turi teisę į visų sumokėtų sumų už paketą grąžinimą, bet jam nesuteikiama teisė papildomai gauti žalos atlyginimą“.
- 10 Vis dėlto nei Direktyvoje 2015/2302, nei Ispanijos teisės aktuose nenumatyta, kad būtinausia informacija, kurią privaloma pateikti keliautojui, apima galimybę nutraukti kelionės paslaugų paketo sutartį esant neišvengiamoms ir nepaprastoms aplinkybėms ir teisę susigrąžinti visą sumokėtą sumą, nemokant jokie sutarties nutraukimo mokesčio. Taigi informuodamas atsakovą apie savo sprendimą nevykti į kelionę ar pareikšdamas ieškinį prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiančiame teisme ieškovas (byloje jis dalyvauja be advokato) nežinojo, kad galėjo turėti teisę nutraukti sutartį ir susigrąžinti visą sumokėtą sumą, kelionės

tikslo vietoje susidarius nepaprastoms ir neišvengiamoms aplinkybėms, galinčioms turėti didelį poveikį kelionei.

- 11 Pirma, kyla klausimas, ar pagal Direktyvą 2015/2302 ieškovui pateiktos būtiniausios informacijos užtenka atsižvelgiant į SESV 169 straipsnį, siejamą su SESV 114 straipsniu. Kitaip tariant, ar dėl keliautojo turėtos informacijos (ji atitiko direktyvą) nebuvo sunku užtikrinti teisės aktuose pripažintų jo, kaip keliautojo, teisių ir interesų gynybą ir ar tos informacijos galėjo nepakakti siekiant jam, kaip vartotojui, suteikti aukšto lygio apsaugą, ypač tokiu atveju kaip šis, kai jis byloje dalyvauja be advokato.
- 12 Antra, kyla klausimas, ar pripažinus, kad yra įrodyta, jog susidarė sunki padėtis dėl neišvengiamų ir nepaprastų aplinkybių, turinčių didelį poveikį kelionės eigai, pagal Sąjungos teisę galima teismo sprendimu įpareigoti grąžinti visą sumokėtą sumą, viršijant tai, ko buvo prašoma ieškinyje (tai prieštarauja teismo sprendimų nuoseklumo principui – pagrindiniam Ispanijos proceso teisės principui (LEC 218 straipsnio 1 dalis)). Iš tiesų taikant Ispanijos proceso teisę draudžiama teismo sprendimu priteisti daugiau, nei buvo prašoma ieškinyje (šiuo atveju tai reikštų, kad būtų grąžinta ne visa suma); tai galėtų trukdyti užtikrinti aukštą vartotojo apsaugos lygį, todėl jis negalėtų visapusiškai pasinaudoti aukšto lygio apsauga, kuri SESV užtikrinama vartotojams.
- 13 Dėl pastarojo klausimo *Tribunal Supremo de España* (Ispanijos Aukščiausiasis Teismas) yra pateikęs prašymą priimti prejudicinį sprendimą dėl nacionalinių procesinių dispozityvumo ir nuoseklumo principų taikymo srities (byla C-869/19). 2021 m. liepos 15 d. generalinis advokatas toje byloje pateikė išvadą, kurioje nurodyta, kad „1993 m. balandžio 5 d. Tarybos direktyvos 93/13/EEB dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais 6 straipsnio 1 dalis laikantis veiksmingumo principo turi būti aiškinama taip, kad nacionalinės proceso teisės principus, t. y. principą, kad bylos dalyką apibrėžia šalys [dispozityvumo principą], ieškinyje išdėstytų reikalavimų ir sprendimo rezoliucinės dalies atitikimo [nuoseklumo] principą ir *reformatio in peius* draudimo principą, dėl kurių nacionalinis teismas, nagrinėjantis banko pateiktą apeliacinį skundą dėl sprendimo, kuriuo laiko atžvilgiu apribotas pagal apatinės ribos sąlygą, vėliau pripažintą negaliojančia, vartotojo nepagrįstai sumokėtų sumų grąžinimas, negali priteisti grąžinti visų minėtų nepagrįstai sumokėtų sumų, taikyti draudžiama“.